

Et Vestland som virker

**Vestland Unge Høyres program
for kommune og fylkespolitikk**



Kjære Vestland Unge Høyre

Frihet. Ansvar. Fremtid.

Vestland Unge Høyre tror på enkeltmenneskets kraft til å skape, bygge og forme sin egen fremtid. Vi mener at frihet og ansvar må være grunnpilarene i et moderne samfunn – også i lokalpolitikken. Kommuner og fylket må være arenaer for utvikling, ikke begrensning. I dette programmet viser hvordan Vestland kan bli et sted der unge får rom til å vokse, næringslivet får utvikle seg, og politikken gir makten tilbake til folk flest.

Komiteen har forsøkt å ta tak i noen av de største utfordringene vi ser i norsk lokalpolitikk i dag, og har gjennom gode og grundige diskusjoner kommet frem til de ideene vi tror vil bidra til å styrke lokalsamfunnene våre. Dette programmet markerer en ny retning for lokalpolitikken vår med tydeligere ansvar, mer handlekraft og større frihet for kommuner og fylker. For vi tror på lokaldemokratiet, der nærhet og frihet kombineres med tydelige rammer og ansvar.

Vårt mål er et Vestland som tør mer, styrer mindre og tror på enkeltmennesket.

Vi gleder oss til å høre hva dere tenker, og håper dere blir med på diskusjonen.

Lykke til med debatten!

På vegne av komitéen,

Rebekka Stensbø

Leder av Vestland Unge Høyres programkomité

Programkomiteen har bestått av Rebekka Stensbø (leder), Freddy Af Geijerstam, Jacob Brox, Marius Omland, Ingeborg Møgster og Laura Solberg Matre.

Innhold

Kapittel 1: Økonomi.....	4
Kapittel 2: En sterkere privat sektor	5
Kapittel 3:	6
Samarbeid mellom privat og offentlig sektor	6
Kapittel 4: Konkurransen gir bedre velferd	7
Kapittel 5: Bygda som gründermotor – Byene som frihetssoner.....	8
Kapittel 6: Boliger unge har råd til	9
Kapittel 7: Klimapolitikk som faktisk kutter utslipp	10
Kapittel 8: Vei til frihet	12
Kapittel 9: Sterkere kommunene – mindre stat.....	13
Kapittel 10: Grunnskole med muligheter og forventninger .	15
Kapittel 11 :Å være ung i Vestland	17
Kapittel 12: Kultur og samarbeid på fylket	18
Kapittel 13: Turisme	19

1 **Kapittel 1: Økonomi**

2 Staten blir rikere og rikere, men samtidig blir norske kommuner blir sulteforet
3 av regjeringen. Stadig flere kommuner hopper inn og ut av ROBEK samtidig
4 som kommunene druknes i statlige, lovpålagte oppgaver. At kommunene har
5 dårlig økonomi kan være et symptom av flere årsaker. Det kan skyldes
6 mangelen på arbeidskraft, endringer i demografien, for stor vekst i offentlig
7 sektor. Kommunene opplever også mange statlige oppgaver og normkrav
8 innen for eksempel skole, helse og mer uten å bli reelt kompensert for det.

9

10 Kommunene må få større selvstyre over egen drift. Staten har pålagt
11 kommunene mange nasjonale normkrav, som for eksempel om lærertetthet i
12 norsk skole. Intensjonen er fin, men i mange tilfeller binder det opp ressurser
13 som kunne vært brukt bedre andre plasser. Da kan vi ikke ha rigide krav som
14 hindrer fleksibilitet og best utnyttelse av ressursene. Kommunene må i større
15 grad ha selvstyre over sine arbeidsoppgaver - og med det få større frihet i
16 hvordan de disponerer sine midler og til hva.

17

18 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 19 • Styrke kommunenes selvstyre
- 20 • Gjennomgå statlige lovpålagte oppgaver i kommunene
- 21 • Som hovedregel, ikke pålegge kommunene flere statlige pålagte oppgaver
22 og normer.

23

Kapittel 2: En sterkere privat sektor

Kommuner med en sterk privat sektor er friere, mer innovative og bedre rustet for fremtiden. Vestland Unge Høyre mener at unge må få muligheten til å starte og drive bedrifter uten å bli stoppet av skatter, regler og tungvint byråkrati. En sterk privat sektor er grunnlaget for gode lokalsamfunn, flere arbeidsplasser og større valgfrihet.

Vestland Unge Høyre vil:

- Gi skattefritak de tre første årene for gründere under 30.
- Opprette økonomiske frisoner i distrikter med lav privat sektorandel.
- Kutte unødvendig byråkrati og forenkle regelverk for små og mellomstore bedrifter.
- Belønne kommunene som lykkes med vekst og tiltrekker seg nye innbyggere.
- Digitalisere kommunale søknadsprosesser.
- Gi ungdomsråd medvirkningsrett i store planer for bolig- og næringsutvikling.

47 **Kapittel 3:**

48 **Samarbeid mellom privat og offentlig sektor**

49 Interkommunale selskap (IKS) er viktige verktøy for å sikre gode og
50 kostnadseffektive tjenester på tvers av kommunegrenser. Når kommunene
51 samarbeider gjennom IKS, kan de løse oppgaver mer effektivt, styrke fagmiljø
52 og utvikle innovative løsninger.

53

54 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 55 • Fremme åpenhet, resultatmåling og konkurranse som verktøy for
56 effektivitet.
- 57 • Styrke IKS som plattform for samarbeid og deling av ressurser.
- 58 • Bruke IKS der det styrker lokalt ansvar og innovasjon.
- 59 • Sikre god styring og ansvarlig bruk av offentlige midler.
- 60 • Sørge for at IKS støtter opp under, og ikke erstatter kommunalt
61 engasjement og lokal utvikling.

62

63

64

65

66

67

68

69 **Kapittel 4: Konkurransen gir bedre velferd**

70 Vi tror på konkurranse og kvalitet i offentlig sektor. Private aktører skal få bidra
71 med mangfold og kommunene skal få frihet til å velge hva som fungerer best
72 lokalt.

73

74 Vestland Unge Høyre mener at kvalitet alltid må gå foran hvem som leverer
75 tjenestene. Offentlig sektor må være en arena for innovasjon, ikke et sted der
76 gamle systemer beskyttes for enhver pris.

77

78 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 79 • Åpne for private leverandører der det gir bedre kvalitet.
- 80 • Legge til rette for pilotprosjekter for offentlig-privat samarbeid i alle
81 kommunene.
- 82 • Belønne kommunene som tar i bruk ny teknologi.
- 83 • Tillate private barnehager og skoler med alternative modeller.
- 84 • Etablere innovasjonsfond for nye løsninger.
- 85 • Digitalisere rapportering og administrative oppgaver i helse og skole.

86

87 **Kapittel 5: Bygda som gründermotor – Byene som** 88 **frihetssoner**

89 Vestland er et fylket med store kontraster – fra fjord til fjell, fra byliv, til små
90 lokalsamfunn. Både by og bygd må ha frihet til å utvikle seg på egne premisser.
91 Staten må trekke seg tilbake og gi kommunene frihet til å finne egne svar.

92 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 93 • Innføre bygdebonus for unge gründere under 30.
- 94 • Gjøre bygder til digitale pilotkommunene.
- 95 • Satse på grønn industri i distriktene.
- 96 • Gi kommunene større frihet i bolig- og næringspolitikk.

97

98

99

100

101

102

103

104

105

Kapittel 6: Boliger unge har råd til

Boligdrømmen må være mulig for alle – ikke bare for dem som arver eller tjener mye. Vestland Unge Høyre vil gjøre det lettere for unge å komme inn på boligmarkedet.

For unge er boligdrømmen stor, men ofte ikke en realitet på mange år. Vestland Unge Høyre vil gjøre boligmarkedet mer åpent, rimelig og nyskapende – der det lønner seg å bygge, og mulig å komme inn på markedet.

For å få fart på boligbyggingen må prosessene gå raskere. Saksbehandlingstiden for nye prosjekter bør aldri overstige seks måneder. Lang ventetid og tungrodd byråkrati driver prisene opp og holder unge ute av boligmarkedet.

Vi vil gjøre det enklere å bygge der det allerede finnes infrastruktur – i grå områder, på kommunale tomter og i områder som kan brukes bedre. Samtidig må det bli lov å tenke nytt: mikroleiligheter, fleksible boformer og modulbygging er løsninger som kan gjøre det både billigere og mer bærekraftig å bo. Kommunene bør ha frihet til å eksperimentere med ulike eierformer og samarbeide med private aktører for å finne løsninger som fungerer lokalt.

Et friere boligmarked gir flere sjansen til å eie, skaper innovasjon i byggsektoren og legger grunnlaget for levende lokalsamfunn over hele Vestland.

Vestland Unge Høyre vil:

- 128 • Ha maks seks måneders saksbehandlingstid for nye prosjekter.
- 129 • Bygge i gråsoner og på kommunale tomter.
- 130 • Tillate mikroleiligheter og fleksible boformer.
- 131 • Belønne kommunene som senker boligprisene.
- 132 • Tillate modulbygging og nye materialer.
- 133 • Gi kommunene frihet til å eksperimentere med eierformer.
- 134

135 **Kapittel 7: Klimapolitikk som faktisk kutter utslipp**

136 Klimapolitikken må være realistisk og teknologisk. Vi tror på løsninger som
137 kutter utslipp uten å kutte frihet. Klimapolitikken må bygge på frihet, kunnskap
138 og teknologi – ikke på forbud og tvang. Vestland Unge Høyre tror på
139 mennesker og lokalsamfunn som finner nye løsninger når de får muligheten til
140 å skape, prøve og samarbeide. Vi vil ha en klimapolitikk som kutter utslipp uten
141 å kutte ambisjoner.

142 Kommunene står i første rekke i det grønne skiftet. De kjenner sine egne
143 forutsetninger best og skal belønnes når de kutter utslipp gjennom smarte
144 løsninger i stedet for nye forbud. Vi vil gi kommunene frihet til å utvikle egne
145 klimatiltak som fungerer lokalt, og belønne dem som lykkes.

146 Teknologi og innovasjon er nøkkelen til varige utslippskutt. Derfor vil vi satse
147 på grønne pilotprosjekter som viser vei for ny, bærekraftig næringsutvikling –
148 prosjekter som kan skaleres og skape arbeidsplasser, ikke bare symbolpolitikk.
149 Overgangen til utslippsfri transport må skje på en måte som både kutter
150 utslipp og styrker mobiliteten. Staten bør støtte løsninger som får flere til å

151 velge utslippsfri transport, enten det handler om el-båter på fjorden,
152 hydrogendrevne ferjer eller elektriske busser i by og bygd.

153 Et grønt skifte må også være lønnsomt. Derfor vil vi gjøre det mer attraktivt å
154 investere i solceller, grønne tak og energieffektive bygg. Når miljøvennlige valg
155 lønner seg, velger flere å ta dem.

156 Grønn industri er fremtidens verdiskaping. Vestland skal være et kraftsenter
157 for ny, bærekraftig næring, der vi bruker kompetansen fra olje og gass til å
158 bygge morgendagens grønne industri. Dette må skje i samarbeid med private
159 aktører, slik at innovasjon, kapital og risikovilje får rom til å skape nye
160 arbeidsplasser.

161 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 162 • Belønne kommunene som kutter utslipp uten forbud.
- 163 • Satse på grønne pilotprosjekter.
- 164 • Støtte utslippsfri transport.
- 165 • Gjøre solceller og grønne tak lønnsomt.
- 166 • Gi kommunene frihet til egne klimatiltak.
- 167 • Satse på grønn industri i samarbeid med private.

168

169

170

171

172

173

Kapittel 8: Vei til frihet

Vestland trenger trygge veier, bedre kollektiv og raskere prosesser. For mange prosjekter stopper i byråkrati og statlige prioriteringslister.

Gode veier og trygg infrastruktur er grunnlaget for frihet, vekst og trygghet i hverdagen. Vestland Unge Høyre vil at folk skal komme seg trygt fram – til jobb, skole og fritid – uansett hvor de bor.

Vi må prioritere rassikring og farlige veier først. Liv og sikkerhet går foran symbolprosjekter. Staten må bruke pengene smartere, bygge mer vei for hver krone, og fullføre prosjekter som allerede er vedtatt før nye settes i gang.

Det er ingen hemmelighet at flere ønsker å jobbe i byene, da må vi knytte små og større kommuner tettere sammen, for å tilrettelegge for at man skal kunne bo på bygda og jobbe i byen. Hordfast og Sotrasambandet er eksempler på Vestlandet, men i likhet finnes det vedlikeholdsetterslep av infrastruktur over hele landet som kan styrke verdiskapning og behovet for arbeidskraft.

Kommunene kjenner sine egne veier og behov best. Derfor vil vi gi dem mer innflytelse over fartsgrenser og lokale prosjekter, og forenkle prosessene for å få bygge det som trengs. Et velfungerende transportsystem handler ikke bare om vei. Billig og tilgjengelig kollektivtransport gjør hverdagen enklere og kutter utslipp, samtidig som det binder by og bygd tettere sammen.

Vestland Unge Høyre vil bygge ut og vedlikeholde infrastruktur på tvers av store og små kommuner, slik at hele fylket henger sammen – fra kyst til fjell, by til bygd. For oss handler samferdsel om frihet til å leve, reise og skape over hele Vestland.

197 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 198 • Prioritere rassikring og farlige veier.
- 199 • Bygge mer vei for pengene.
- 200 • La kommunene ha mer innflytelse på fartsgrenser.
- 201 • Fullføre vedtatte prosjekter før nye symbolsaker.
- 202 • Satse på billig kollektivtransport.
- 203 • Forenkle tillatelser for lokale prosjekter.
- 204 • Sikre god infrastruktur mellom by og bygd.
- 205 • Bygge ut og vedlikeholde infrastruktur på tvers av små og større
- 206 kommuner.
- 207 • Prioritere både E16 og E39.

208 **Kapittel 9: Sterkere kommunene – mindre stat**

209 Kommunene må få mer makt og ansvar. For mange beslutninger tas i Oslo. Vi vil
210 ha færre, men sterkere kommunene. Sterke lokalsamfunn bygges nedenfra,
211 ikke ovenfra. Vestland Unge Høyre tror på kommunene – på lokalt
212 engasjement, ansvar og nærhet til beslutningene som betyr mest for folk.

213 Vi vil at en større andel av skatteinntektene skal gå direkte til kommunene. Når
214 mer av verdiskapingen blir igjen lokalt, får kommunene større frihet til å
215 prioritere det som gir best tjenester og sterkest lokalsamfunn. Kommunene
216 bør også kunne velge hvordan de vil finansiere sitt velferdstilbud – enten
217 gjennom statlige overføringer eller lokal skattefrihet. Det gir rom for
218 nytenkning og ansvarlig økonomisk styring tilpasset lokale behov.

219 Vi støtter kommunesammenslåinger som faktisk gir bedre tjenester, sterkere
220 fagmiljøer og mer effektiv ressursbruk – men de må være frivillige og skje fordi
221 det gagnar innbyggerne, ikke fordi staten vil ha færre kommuner på kartet.

222 Arealbruk, byggesaker og lokale beslutninger bør styres av dem som kjenner
223 området best. Derfor vil vi fjerne unødvendig statlig detaljstyring og gi
224 kommunene full kontroll over sin egen utvikling. Frihet lokalt gir ansvar,
225 innovasjon og bedre løsninger for folk flest – og det er slik vi bygger et sterkt
226 Vestland nedenfra.

227 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 228 • Øke andelen av skatteinntekter som går til kommunene.
- 229 • La kommunene velge mellom statlige overføringer og lokal skattefrihet.
- 230 • Støtte kommunesammenslåinger som gir bedre tjenester.
- 231 • Gi kommunene full kontroll over arealbruk og byggesaker.
- 232 • Fjerne statlig detaljstyring i lokale beslutninger.

233

234

235

236

237

238

239

240

Kapittel 10: Grunnskole med muligheter og

forventninger

Skolen skal handle om kunnskap, ikke systemer. Elever lærer best når lærere får undervise – ikke rapportere. Vestland Unge Høyre vil ha en skole som løfter hver elev, der innsats skal lønne seg, og at alle får muligheten til å mestre. Vi vil ha en rettferdig og fremtidsrettet skole som gir kunnskap, ikke bare karakterer. Elever skal møte forventninger, men også få den støtten de trenger for å nå sine mål. Skolen skal bygge grunnlaget for frihet, ansvar og muligheter for alle, uansett bakgrunn.

Vestland Unge Høyre vil:

- Fritt nivåvalg i kjernefag.
- Være for profilskoler innen realfag, teknologi og kunstfag.
- Gi karakterer fra 5. klasse for tydelige tilbakemeldinger.
- Mindre rapportering, mer undervisning.
- Styrke rådgivning og yrkesfag.
- Støtte nye pedagogiske metoder.
- Satse på tidlig innsats i begynnelsen av skoleløpet for å fange opp elever som trenger mer støtte.
- Sikre at elever med språkutfordringer får den hjelpen de trenger.
- Tilby sommerkurs for barn som trenger mer språkopplæring før skolestart, enten det er før 1. klasse eller for nyankomne elever i senere klassetrinn.
- Innføre anonym retting av store prøver og innleveringer.
- Kreve at elevene får oppgaver og oppgavebeskrivelser på sitt hovedmål i vurderinger og på eksamen.

- 266 • Skolen skal gi elevene digital kompetanse – ikke digital avhengighet. I
- 267 småskolen bør det være mindre skjerm, mens KI skal brukes bevisst og med
- 268 opplæring i kritisk bruk.
- 269 • Flere prøver bør gjennomføres muntlig eller på papir.
- 270 • Sikre at alle skolebibliotek har et godt utvalg av bøker på både nynorsk og
- 271 bokmål.
- 272 • Gi elever undervisning tilpasset sitt nivå
- 273 • Gi elever mer valgfrihet i ungdomsskolen.
- 274 • Sørge for at valgfagene i ungdomsskolen er relevante for videre utdanning.
- 275 • Styrke arbeidslivsfaget i ungdomsskolen gjennom samarbeid med lokale,
- 276 private bedrifter for å gi elevene relevant praksis og bedre forståelse for
- 277 arbeidslivet.
- 278 • Sørge for at alle skoler har både helsesykepleier og miljøarbeidere
- 279 tilgjengelig enten fysisk eller digitalt hver uke
- 280 • Sikre at elever jevnlig får kulturopplevelser i skolen, som teaterbesøk,
- 281 konserter eller museumsturer.

282
283
284
285
286
287
288
289

Kapittel 11 :Å være ung i Vestland

Vestland Unge Høyre mener at fylkeskommunen er et unødvendig forvaltningsnivå. På sikt ønsker vi å avvikle fylkeskommunen, samtidig anerkjenner vi at fylkeskommunen i dag er en realitet. Fylkespolitikken må sette eleven, lærlingen og den unge arbeidstakeren først. Vi vil ha mindre byråkrati og mer tillit.

Vestland Unge Høyre vil:

- Gi elever større frihet til å velge fag og nivå.
- Tillate fleksibel russetid uten moraliserende inngrep.
- Gratis tannhelse for unge under 25.
- Satse på lokale kultur- og idrettsprosjekter.
- Kutte i byråkrati på fylket og bruke mer penger på elevene.
- Styrke psykisk helse-tilbudet i videregående skole.
- Innføre nasjonalt fritt skolevalg på sikt.

Kapittel 12: Kultur og samarbeid på fylket

Vestland Unge Høyre vil ta vare på og videreutvikle viktige kulturinstitusjoner som bibliotek, idrett og kulturhus. Vi vil skape samarbeid mellom offentlige og private aktører, og sikre at fylket er en pådriver for kultur og utvikling.

Vestland Unge Høyre vil:

- Klare rollefordelinger mellom kommune og fylket.
- Legge til rette for samarbeid mellom kultur og næring.
- Sikre stabile rammer for lokale kulturinstitusjoner.
- Være pådriver for brede flertall lokalt om å kjempe for store prosjekter som krever statlig finansiering.

336 **Kapittel 13: Turisme**

337 Turismen er en viktig del av Vestlands næringsliv og kultur, men veksten må
338 skje på en måte som både er bærekraftig og rettferdig. Vestland Unge Høyre
339 vil at kommunene skal kunne utvikle turismen på egne premisser – med frihet,
340 ansvar og lokal verdiskaping i sentrum.

341 Vi ønsker å innføre en moderat ilandstigningspris for cruisepassasjerer i alle
342 kommuner, slik at kostnadene ved bruk av lokale fasiliteter dekkes av dem som
343 faktisk bruker dem. Dette er en rettferdig ordning som sikrer at lokalsamfunnet
344 får igjen for belastningen som følger med stor turisttrafikk. Samtidig må vi
345 sørge for at en eventuell turistskatt ikke rammer hotellnæringen og lokale
346 aktører som allerede bidrar med store inntekter og arbeidsplasser. Skatten
347 skal treffe rett – ikke hardt.

348 Vestland Unge Høyre vil legge til rette for helårsturisme, slik at lokalsamfunn
349 kan leve av besøk gjennom hele året, ikke bare i sommersesongen. Det gir mer
350 stabile arbeidsplasser og styrker lokale næringer.

351 Turister som reiser med “gratisferger” bør betale for billett, slik at tilbudet
352 forblir økonomisk bærekraftig. Inntektene fra slike ordninger og fra
353 turistavgifter må gå til kommunene som faktisk tar imot turistene – ikke til å
354 fylle statskassen.

355 Slik skaper vi en mer rettferdig og bærekraftig turisme – der verdiene blir igjen
356 lokalt, og der natur, næringsliv og lokalsamfunn kan vokse sammen.

357

358 **Vestland Unge Høyre vil:**

- 359 • Innføre en moderat ilandstigningspris i alle kommuner for
- 360 cruisepassasjerer for å dekke kostnadene ved fasilitetene som turistene
- 361 bruker.
- 362 • Forhindre at turistskatten rammer hotellnæringen hardest.
- 363 • Legge til rette for helårsturisme.
- 364 • At turister skal betale billett på «gratisferger».
- 365 • Sikre at inntektene fra turistavgifter går til kommunen og ikke til å
- 366 finansiere statskassen.

367

368

369

Vestland Unge Høyres

Program for lokalpolitikk



Vestland
Unge Høyre